

ZKOUMÁNÍ, PROŽITEK A VZTAH K MÍSTU: VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY PRO DĚTI V CENTRU ARCHITEKTURY A MĚSTSKÉHO PLÁNOVÁNÍ (CAMP)

Klára Koldová, Šárka Kadlecová

Článek představuje konkrétní přístup ke vzdělávání dětí v oblasti rozvoje území, fungování města a jeho proměn v Centru architektury a městského plánování (CAMP), které je součástí Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR). Nejprve uvádí osobní prožitek a pochopení vztahů na určitém místě jako základní předpoklad takového vzdělávání. Dále vysvětluje zakotvení těchto témat v kurikulu základních škol daném rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Poté popisuje program Průzkumník, jeho obsah a realizaci se školními skupinami. V závěru shrnuje základní principy vzdělávacích programů pro děti, které CAMP nabízí.

„Nikdo nebude chránit to, o co se nezájímá, a nikdo se nebude zajímat o něco, co nikdy nezažil,“¹⁾ říká Sir David Attenborough. Není důležité, jestli výrok vztáhneme k přírodě, nebo městskému prostředí, v každém případě lze za klíčový považovat osobní prožitek a porozumění. Pokud tedy stojíme o angažované a zainteresované občany měst, je třeba je s městem nejprve seznámit.

Rámcový vzdělávací program (RVP) pro základní školy zapojuje vzdělávání o rozvoji území a kultivaci vnímání okolního prostředí do školního kurikula. Zařazuje jej do vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*, do tematického okruhu *Místo, kde žijeme*. Cílem je kromě poznání nejbližšího okolí, porozumění jeho organizaci a vztahům v něm také pomocí různých činností „přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště“ [Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021, str. 47]. Důraz je kladen na praktické poznávání a utváření přímých zkušeností žáků. Také jedno z šesti průřezových témat²⁾ uvedených v RVP *Environmentální výchova* pracuje s tématy životního prostředí, obce, její kultury, zdrojů a ochrany.

V Centru architektury a městského plánování (CAMP) při Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR) nabízíme školám vzdělávací programy, které se rozvoji území věnují. Dva kratší workshopy jsou realizovány v CAMP

a jsou navrženy tak, že děti zjistí, že existuje dokument Metropolitní plán, který rozděluje Prahu na určité lokality a vymezuje, co se může a nemůže s určitými územími dít. Pracují s velkoformátovým tiskem základního výkresu (Z0), zkoušejí se v něm zorientovat (např. najít vlastní školu nebo blízký park) a řeší úkoly v pracovním listu. Třetí, komplexnější program se odehrává přímo v místě školy.

Studie ukazují, že děti začínají aktivně a samostatně prozkoumávat prostředí, ve kterém žijí, kolem věku deseti let. Projekt Průzkumník tedy cílí na děti školního věku a vede je hravou a dobrodružnou formou k zájmu o městský prostor. Jeho cílem je probudit touhu po poznávání a identifikování se s blízkým prostředím, nebýt jen jeho pasivním uživatelem. Program slouží jako vstupní brána do světa urbanismu, architektury a veřejného prostoru; jako úvod, na kterém je možné dále stavět. Učí děti, jak a proč číst v architektuře, přemýšlet nad souvislostmi a hledat řešení současných problémů.

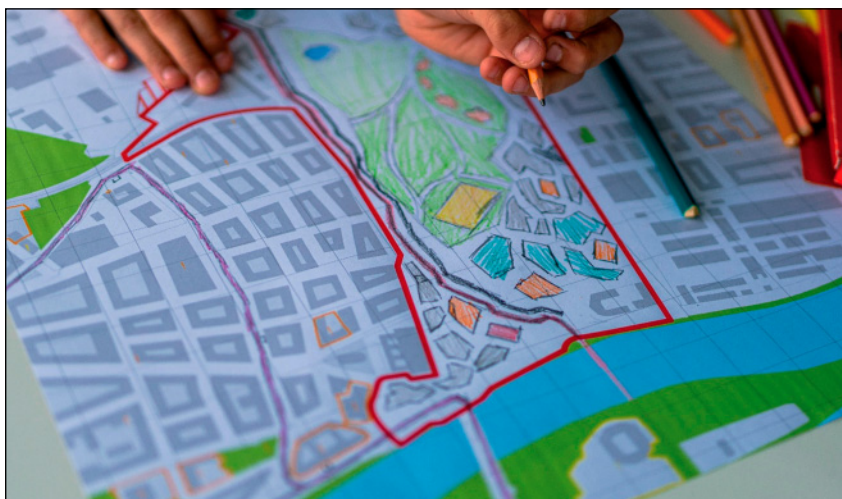
Účastí na programu se děti mění na průzkumníky, kteří zkoumají, zaznamenávají a popisují prostředí, které už částečně znají (nejčastěji okolí své školy). Návodná metodika je ovšem vede k tomu, aby se na známá místa dívaly s odstupem, vnímaly konkrétní detaily a dávaly je do souvislostí. Ukazuje se navíc, že velké procento dětí je každý den do školy a ze

školy odváženo rodiči a pro některé je to tedy poprvé, kdy si její okolí opravdu projdou a zasadí do širšího kontextu. Výstupem programu je prostorová analýza prostředí vypovídající o dětském vnímání dané části města. Ve fyzické podobě jde o podrobnou mapu a její legendu, tedy popis a komentáře k jednotlivým grafickým značkám v mapě, stejně jako doplňující poznámky, úvahy, skici apod. Praktickým výstupem je ústní prezentace a diskuse v rámci dětské skupiny.

Zapojena je vždy celá třída/skupina. Ta je dále dělena do tří menších skupinek podle zaměření, kterému se budou věnovat: (1) zaměření na reálné uživatele města a jejich vlastní interakci a interpretaci prostředí, (2) na míru veřejného a soukromého prostoru, jejich prolínání a bariéry, (3) na čistě individuální, pocitové vnímání prostředí. Program Průzkumník je nastaven na jeden až dva školní dny, které obsahují teoretický úvod a seznámení s tématem i metodikou, vlastní pozorovací a analytickou část a následné představení výsledků a diskusi v rámci celého kolektivu. Právě dělení na tři tematické okruhy a následná prezentace vedou k porozumění a propojování různých problematik, se kterými se v rámci plánování města setkáváme. Díky tomu, že se každá skupinka dětí stává de facto odborníkem na svůj tematický okruh, vidíme pak vyšší míru zapojení do diskuse a motivaci k „poučení“ svých spolužáků. Analytickou, mapovací část je dle věku dětí možno provádět pod

1) https://www.goodreads.com/author/quotes/106444.David_Attenborough

2) Průřezová témata jsou témata spíše výchovného charakteru, která mají základním vzděláním postupovat a propojovat jednotlivé vzdělávací oblasti.

vedením lektora nebo jako samostatnou práci (v tom případě je správný teoretický úvod klíčový).

Při vytváření vzdělávacích programů pro děti na téma architektura, město, jeho proměny a život v něm uplatňujeme v CAMP následující principy: (1) blízkost – konkrétní místo, (2) expertíza nezávisí na věku, (3) praktická zkušenost, (4) tvořivost. Abstraktní pojmy a jevy ukazujeme a vysvětlujeme na konkrétním místě ve městě proto, aby se k němu děti dokázaly vztáhnout. Zveme experty a expertky na dané téma, kteří s dětmi mluví jako s dospělými a zároveň považujeme to, jak děti městský prostor vnímají, za cennou informaci. Prožitek a zkušenost z návštěvy určitého místa jsou klíčové pro vzbuzení zájmu o něj a možnost vzdělávání. Do každého programu zapojujeme podporu kreativity, např. při návrhu řešení přeměny určitého místa tvorbou modelů nebo dalšími výtvarnými činnostmi. Programy jsou pro školy realizovány bezplatně.

Použité zdroje:

MŠMT ČR. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, 2021. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/vvp-pro-zakladni-vzdelavani.html>.

Grafický doprovod: IPR Praha; Foto Malý

Klára Koldová
architektka, autorka a lektorka programu Průzkumník

Šárka Kadlecová
autorka, lektorka a koordinátorka programů pro děti v CAMP

ENGLISH ABSTRACT

Exploring, Experiencing and Relationship to Place: Educational Programmes for Children at the Centre for Architecture and Metropolitan Planning (CAMP), by Klára Koldová & Šárka Kadlecová

The article presents a specific approach to educating children in the field of spatial development, the functioning of the city and its transformations at the Centre for Architecture and Metropolitan Planning (CAMP), which forms part of the Prague Institute of Planning and Development. It firstly presents personal experience and understanding of the relationships in a place as a prerequisite for such education. Secondly, it explains the embedding of these topics in the primary school curriculum as set out in the Framework Curriculum for Primary Education. Thirdly, it describes the Explorer programme, its content and its implementation with school groups. Finally, it summarises the basic principles of the educational programmes for children offered by CAMP.